تبیین و بررسی مفهوم جنگ نرم در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری

زهرا قاسمی[1]

چکیده

جنگ نرم، روشی برای تحمیل اراده و تأمین منافع است که با غلبه بر طرف مقابل، بدون استفاده از قدرت نظامی و روش‌های خشونت‌آمیز اعمال می‌شود. این جنگ همه عرصه‌های اجتماعی یک نظام سیاسی را می‌تواند تحت تأثیر قرار دهد. اساسی‌ترین هدف کلان جنگ نرم در همه ابعاد، محورها و سطوح آن، تضعیف مشروعیت نظام است که از رهگذر آن، براندازی یا تغییر ساختارهای نظام سیاسی حاکم بر جامعه آماج، توجیه‌پذیر و دارای اقبال شود. اهمیت جنگ نرم چنان است که خطر آن را می‌توان برابر با جنگ نظامی دانست. در جنگ نرم، دشمن به سراغ سنگرهای معنوی، ایمان‌ها، عزم‌ها، معرفت‌ها، پایه‌ها و ارکان اساسی یک نظام و کشور می‌رود تا آن‌ها را منهدم نماید. این مقاله می‌کوشد تا به بررسی مفهوم جنگ نرم در اندیشه سیاسی مقام معظم رهبری بپردازد و همچنین تلاش بر آن است تا بتوانیم ویژگی‌ها و شاخص‌های جنگ نرم، اهداف جنگ نرم، اهداف دشمن در جنگ نرم، ضرورت و اهمیت جنگ نرم و... را از دیدگاه ایشان مورد شرح و بررسی قرار دهیم.

کلیدواژه‌ها: اندیشه سیاسی، جنگ نرم، قدرت نرم، جنگ روانی، استبداد.

مقدمه

قدرت سیاسی در سال‌های اخیر قرن بیستم در قالب‌هایی چون قدرت نرم و قدرت هوشمند مطرح شده است که با اشکال نظامی و اقتصادی آن که به طور سنتی مورد توجه

---

۱. کارشناسی ارشد علوم سیاسی؛ با همکاری دکتر محمدکاظم کاوه پیشقدم – استادیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد شیراز

دانشوران و سیاستمداران بوده است، تفاوت عمده دارد. این قالب‌ها به خصوص در محافل دانشگاهی و سیاست‌گذاری آمریکا مورد توجه قرارگرفته‌اند.

دنیای امروز شاهد هجوم گسترده رسانه‌های استکباری بر افکار عمومی ملت‌هاست که تبعاتی نظیر حمله را در پی داشته است. رهبر انقلاب اسلامی نیز جنگ نرم را به معنای ایجاد دودلی در دل و ذهن مردم می‌داند. جنگ نرم در مقابل تعبیر گذشته جنگ‌های کلاسیک یعنی جنگ سخت به کار رفته است؛ اما این مفهوم دارای تعریف واحد که مورد پذیرش همگان باشد نیست و دامنه‌ای از تلقی‌ها و برداشت‌های افراد، تعابیر جریان‌ها و دولت‌های گوناگون را به همراه داشته است.

در کل جنگ نرم را می‌توان هرگونه اقدام نرم، روانی و تبلیغات رسانه‌ای که جامعه هدف را نشانه گرفته و بدون درگیری و استفاده از زور و اجبار به انفعال و شکست وامی‌دارد، تعریف نمود. جنگ روانی، جنگ سفید، جنگ رسانه‌ای، عملیات روانی، براندازی نرم، انقلاب مخملی، انقلاب رنگی و... از اشکال جنگ نرم می‌باشند.

مفهوم جنگ نرم از جمله مفاهیم توسعه نیافته در روابط بین‌الملل و مطالعات امنیتی است.

اولویت اول کشور طی فرمایشات مقام معظم رهبری در سال ۱۳۸۸ مسئله جنگ نرم بوده است. قدرت نرم در تولید امنیت نرم نقش بسیار مهمی دارد. قدرت نرم به آن دسته از توانایی‌ها و قابلیت‌های یک کشور اطلاق می‌شود که با به‌کارگیری ابزاری چون فرهنگ، آمال و یا ارزش‌های اخلاقی، به صورت غیرمستقیم بر منافع یا رفتارهای دیگر کشورها اثر می‌گذارد. علاوه بر این، قدرت نرم در بعد داخلی به واسطه مشروعیت سیاسی دولت ایجاد و با افزایش اعتماد، وفاق و هبستگی ملی افزایش می‌یابد.

تعریف جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری

رهبر معظم انقلاب در دو دهه اخیر، مهم‌ترین راهبرد دشمن علیه جمهوری اسلامی را، جنگ نرم معرفی کرده‌اند. ایشان در این مورد با هدف شناخت بیشتر جامعه و نخبگان، با ادبیات مختلف، جنگ نرم را معرفی و به خوبی تبیین فرموده‌اند. برخی از بیانات ایشان در این خصوص ذکر می‌شود:

- جنگ نرم، یک تهاجم فرهنگی، بلکه یک شبیخون، غارت و قتل‌عام فرهنگی است، (دیدار با فرماندهان گردان‌های عاشورای نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۷۱)

- جنگ اراده‌ها و عزم‌ها، سیاست‌ها و تدبیرهاست (پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۷۸)
- جنگ نرم، یعنی ایجاد تردید در دل‌ها و ذهن‌های مردم (دیدار با جمع زیادی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸)
- جنگ نرم، یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی و پیشرفته امروزی (دیدار با جمع زیادی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸)
- جنگ نرم، یعنی جنگ به وسیله نفوذ، دروغ و شایعه‌پراکنی (دیدار با جمع زیادی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸)
- جنگ نرم، یعنی تهاجم به مرزهای ایمانی، عقیدتی و فرهنگی (دیدار با خانواده‌های شهدای استان کردستان، ۱۳۸۸)
- جنگی است برای ناامید ساختن مردم از مبارزه (دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)

ضرورت و اهمیت جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری

مقام معظم رهبری از ابتدای دهه هفتاد، در ضرورت و اهمیت تهاجم فرهنگی و جنگ نرم دشمن علیه جمهوری اسلامی تبیین‌های فراوانی داشته‌اند. ایشان آرایش تهاجمی فرهنگی دشمن را علیه انقلاب بسیار خطرناک معرفی کرده، در اهمیت جنگ نرم، خطر آن را «برابر با جنگ نظامی» معرفی می‌کنند. همچنین معظم له معتقدند: «امروز فوری‌ترین هدف دشمنان، تسخیر پایگاه‌های فرهنگی در کشور است». (پیام کنگره جامعه اسلامی دانشجویان در مشهد، ۱۳۸۰) در اینجا به چند مورد از مهم‌ترین بیانات معظم له در ارتباط با ضرورت و اهمیت جنگ نرم اشاره می‌شود:

«تهاجم فرهنگی را نباید انکار کرد، وجود دارد. به قول امیرالمؤمنین (صلوات الله علیهم)، «من نام لم ینم عنه»، اگر شما را در سنگر خواب برد، معنایش این نیست که دشمنت هم در سنگر مقابل خوابش برده است، تو خوابت برده، سعی کن خود را بیدار کنی». (دیدار با اعضای شورای انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۰)

«من یک وقت گفتم این‌ها دارند شبیخون فرهنگی می‌زنند. این راست است و خدا می‌داند که راست است، بعضی نمی‌فهمند، یعنی صحنه را نمی‌بینند. کسی که صحنه را می‌بیند ملتفت است که دشمن دارد چه کار می‌کند و می‌فهمند که شبیخون است و چه شبیخونی هم هست!»

(دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)

«این که ما مکرر گفته‌ایم و می‌گوییم که توطئه فرهنگی در جریان است و من آن را به عیان در مقابل خودم مشاهده می‌کنم، متکی به استدلال است. شعار نمی‌دهم، من این را مشاهده می‌کنم. امروز دشمن با شیوه بسیار زیرکانه‌ای در داخل، در حال یک جنگ و مبارزه تمام‌عیار فرهنگی علیه ماست». (دیدار با مسئولین و کارگزاران نظام، ۱۳۸۰)

«وقتی انسان، تجهیز، صف‌آرایی، دهان‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ فشرده شده علیه انقلاب، امام خمینی و آرمان‌های نظام اسلامی را می‌بیند وجود این جنگ نرم را باور می‌کند هر چند ممکن است عده‌ای این‌ها را نبینند». (دیدار با جمعی از شعرا، ۱۳۸۸)

«امروز آرایش تهاجمی فرهنگی بسیار خطرناکی علیه انقلاب به وضوح مشاهده می‌شود، زیرا جهان اسلام بیدار و هوشیار شده است. از این رو تهاجم فرهنگی دشمن با گذشته تفاوت بسیار دارد و شکل جدیدی پیدا کرده است و برای مقابله با آن باید با شناخت و آگاهی کامل عمل کنیم». (دیدار اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۰)

«حقیقت آن است که امپراتوری بین‌المللی زر و زور، به سردمداری آمریکا، با همه توان خود در برابر تأثیر جمهوری اسلامی ایران بر جهان اسلام، به جدّ و جهد مشغول است. رژیم امریکا و شبکه بین‌المللی صهیونیزم با مأیوس شدن از مقابله نظامی و اقتصادی با ایران اسلامی، اینک بر تلاش تبلیغی و سیاسی خود افزوده‌اند». (پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۷۷)

اهداف جنگ نرم

هدف نهایی در جنگ نرم همان هدف در جنگ سخت یعنی مهار و فروپاشی یک نظام سیاسی است. لیکن ابزار و روش‌های این براندازی متفاوت است. اگر در جنگ سخت با اشغال سرزمین، براندازی یک نظام سیاسی محقق می‌شود و سیستم دفاعی و امنیتی یک کشور فرو می‌ریزد، در جنگ نرم تلاش می‌شود با تأثیرگذاری بر باورها و ارزش‌های یک ملت، اندیشه و الگوی اداره کشور که هویت دهنده نظام سیاسی است به چالش کشیده شود. در صورتی که دشمن در براندازی نرم موفق شود، در واقع با پروژه بی‌اعتبارسازی و اعتمادزدایی از نظام سیاسی، براندازی به نتیجه خواهد رسید. (jangnarm.com، کد خبر: ۱۵۷۷۶، ۱۳۸۹/۰۶/۱۵)

جنگ نرم روشی برای تحمیل اراده و تأمین منافع است که با غلبه بر طرف مقابل، بدون استفاده از قدرت نظامی و روش‌های خشونت‌آمیز اعمال می‌شود. ابزار اصلی این جنگ، قدرت نرم به ویژه، قدرت اقناع‌گری و همراه‌سازی است که عمدتاً با بهره‌گیری از ابزار ارتباطی و رسانه و دانش روان‌شناختی تلاش می‌شود، در هویت‌های فکری و فرهنگی تردید ایجاد شود. حوزه عمل این جنگ افکار، اعتقادات، باورها، ارزش‌ها، علایق و گرایش‌های جامعه هدف است که مهاجم برای اشغال آن برنامه‌ریزی می‌کند و در نهایت با تصرف اذهان و قلوب مردمان کشور هدف، تغییر در ساختارها پدید می‌آید. به عبارتی جنگ نرم، جنگ تخریب مدل است. مهاجم در این جنگ با ایجاد تردید در مبانی و ارزش‌های اساسی یک نظام سیاسی، الگو و مدل یک نظام را در عرصه‌های مختلف اجتماعی ناکارآمد می‌سازد. (jangnarm.com، کد خبر: ۱۵۷۷۶، ۱۳۸۹/۰۶/۱۵)

برخی اندیشمندان مهم‌ترین اهداف جنگ نرم آمریکا و دنیای غرب در سایر کشورها را، تغییر ایدئولوژی حاکم، کاهش مشارکت سیاسی مردم، القای ناکارآمدی حکومت، تغییر هویت دینی و ملی شهروندان با تخریب پیشینه تاریخی آنان، دستکاری افکار عمومی در جهت خواسته‌های خود و علیه نظام حاکم، کاهش انسجام اجتماعی، کاهش انسجام در حاکمیت، تغییر ارزش‌های جامعه و ایجاد استحاله فرهنگی، تغییر الگوی سیاسی حاکم و تشدید و تقویت واگرایی قومی برشمرده‌اند. شناسایی اهداف مرجع در بحث امنیت نرم دارای اهمیت است. ایدئولوژی دولت، مشارکت سیاسی، کارآمدی حکومت، هویت، انسجام اجتماعی و افکار عمومی برخی از مهم‌ترین اهداف مرجع در چارچوب امنیت نرم به شمار می‌آید. اهداف جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری عبارت است از:

- بی‌اعتقاد کردن نسل نو به دین و اصول انقلابی (دیدار با وزیر، معاونان، مشاوران و مدیران کل وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۰)
- کشاندن نسل جوان جامعه به ابتذال و فساد اخلاقی (دیدار با اعضای عالی شورای انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۱)
- حذف تفکّر فعّالی که غرب و قلمرو قدرت آن را به خطر انداخته است (دیدار با وزیر، معاونان، مشاوران و مدیران کل وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۰)
- تضعیف فرهنگ ملی و اسلامی ایران (دیدار با فرماندهان گردان‌های عاشورای نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۷۱)

- منحرف کردن جوان‌های مؤمن از پای‌بندی متعصّبانه به ایمان و باورهای خود (دیدار با وزیر، معاونان، مشاوران و مدیران کل وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۱)
- عوض کردن ذهن مردم از اسلام (دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)
- ناامید کردن جامعه در مبارزه علیه نظام سلطه (دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)
- جایگزین کردن فرهنگ بیگانه به جای فرهنگ، ارزش‌ها و باورهای مردم (دیدار با دانشگاهیان استان آذربایجان شرقی، ۱۳۷۲)
- خاموش کردن روحیه جهادی در صحنه‌های انقلاب و سازندگی (دهمین گردهمایی سراسری ائمه جمعه، ۱۳۷۳)
- هدف قراردادن فرهنگ اسلام ناب که انقلاب اسلامی بر اساس آن بنیاد نهاده شده است (دیدار با خانواده‌های شهدای استان خوزستان، ۱۳۷۵)
- ناامید کردن شیفتگان حاکمیت اسلامی در جهان (دیدار با خانواده‌های شهدای استان خوزستان، ۱۳۷۵)
- سست کردن همت جوانان در داخل کشور (پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۷۸)
- ایجاد تصویری تاریک از آینده کشور برای مردم (نماز جمعه تهران، ۱۳۷۹)
- از حیثیت و اعتبار انداختن مقاومت در میان ملت ایران (دیدار با خانواده‌های شهدای نیروهای مسلح، ۱۳۸۰)
- ایجاد استحاله درونی در ایران (نماز جمعه تهران، ۱۳۸۲)
- تضعیف روحیه و ایجاد انفعال در ملت ایران (دیدار با دانشجویان دانشگاه‌های یزد، ۱۳۸۶)
- ایجاد اختلاف و به جان هم انداختن فعالان سیاسی (دیدار با دانش‌آموزان، دانشجویان و تشکل‌های مختلف دانشگاهی در آستانه سالروز سیزده آبان، ۱۳۸۷)
- تهی کردن انقلاب از محتوای اسلامی، دینی و روح انقلابی (نماز جمعه تهران، ۱۳۸۸)
- گرفتن اعتماد، مشارکت و مشروعیت (نماز جمعه تهران، ۱۳۸۸)
- تضعیف باورهای سیاسی، عادات حسنه و فرهنگ اسلام ناب (دیدار با خانواده‌های

شهدای استان خوزستان، ۱۳۷۵)

- ایجاد انفعال در مقابل دشمن (دیدار با خانواده‌های سرداران شهید استان تهران، ۱۳۷۲)
- ایجاد شکاف میان ایران و دوستداران انقلاب اسلامی ایران (پیام به حجاج بیت‌الله الحرام، ۱۳۷۸)
- استحاله تفکر شیعی (دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۷۹)
- تصرف پشت جبهه انقلاب، یعنی مردم (دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۰)

ویژگی‌ها و شاخص‌های جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری

۱) ذهنی و غیرمحسوس بودن: «جنگ نرم برخلاف جنگ سخت، از ماهیت انتزاعی و ذهنی برخوردار است؛ بنابراین تشخیص به موقع آن دشوار است. لیکن جنگ سخت، محسوس و همراه با عکس‌العمل و برانگیختن است. در جنگ نرم کشف بازیگران، آرایش وگسترش دشمن مشکل بوده و کمتر موجب برانگیختن و عکس‌العمل می‌شود. در تهاجم نظامی، دشمنتان را می‌بینید؛ اما در تهاجم معنوی، تهاجم فرهنگی، تهاجم نرم، شما دشمن را در مقابل چشمتان نمی‌بینید». (بیانات مقام معظم رهبری، ۲۲/ ۰۲/ ۱۳۸۸)

«جنگ نرم؛ راست است، این یک واقعیت است؛ یعنی الان جنگ است. البته این حرف را من امروز نمی‌زنم، من از بعد از جنگ – از سال ۶۷ – همیشه این را گفته‌ام؛ بارها و بارها. علت این است که من صحنه را می‌بینم؛ چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! چه کار کند انسان؟! من دارم می‌بینم صحنه را، می‌بینم تجهیز را، می‌بینم صف‌آرایی‌ها را، می‌بینم دهان‌های با حقد و غضب گشوده شده و دندان‌های با غیظ به هم فشرده شده علیه انقلاب و علیه امام و علیه همه این آرمان‌ها و علیه همه آن کسانی که به این حرکت دل بسته‌اند را؛ این‌ها را انسان دارد می‌بیند». (دیدار با دانش‌آموزان در آستانه سیزده آبان؛ ۱۳۸۸)

۲) تدریجی و آرام بودن: «جنگ نرم طی یک فرایند تدریجی، خزنده و آرام اعمال می‌شود؛ به عبارت دیگر تحولات فرهنگی و تغییر هویت و ویژگی‌ها و خصائص ملی زمان‌بر و گاهی با تغییرات نسلی همزاد است. تهاجم فرهنگی، مثل خودِ کار فرهنگی، اقدامِ آرام و بی سر و صدایی است». (بیانات معظم له، ۱۳۷۱/۰۵/۲۱)

«تغییر هویت واقعی نظام به تدریج و آرام حاصل می‌شود». (بیانات، ۰۹/۲۴/ ۱۳۸۷)

۳) پرشمول و فراگیر: «جنگ سخت اغلب گروه محدودی از افراد جامعه، معمولا نظامیان را آماج قرار می‌دهد. در حالی که جنگ نرم بر تمامی گروه‌های جامعه تأثیر می‌گذارد. مرجع امنیت، در حوزه جنگ سخت، سرزمین و دولت‌هاست. در حالی که در جنگ نرم مردمان و نخبگان کشور هدف است. تهاجم فرهنگی عرصه‌های متنوع دارد. طبعاً مقابله با آن‌ها نیز متنوع است». (بیانات رهبری معظم انقلاب، ۰۲/۲۲/ ۱۳۸۲)

۴) غلبه بعد فرهنگی جنگ نرم بر سایر ابعاد آن: «گر چه جنگ نرم همه ابعاد یک سیستم، به ویژه در سه بُعد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی را تحت تأثیر قرار می‌دهد، لیکن بعد فرهنگی آن‌ها برجسته‌تر از سایر ابعاد است و با دگرگونی هویت فرهنگی نظام سیاسی موجود ناکارآمد گردیده و زمینه‌های فروپاشی آن فراهم می‌شود. اساس کار جنگ نرم بر پایه یک حرکت فرهنگی و روانی است». (بیانات معظم له، ۱۳۷۸/۱۲/۲۳)

«جنگ نرم، یعنی جنگ به وسیله ابزارهای فرهنگی». (دیدار با جمع زیادی از بسیجیان کشور، ۱۳۸۸)

«امروز هیچ‌کس نمی‌تواند انکار کند که فوری‌ترین هدف دشمنان جمهوری اسلامی، تسخیر پایگاه‌های فرهنگی در کشور است. جنگ نرم کارزاری فکری، فرهنگی و سیاسی است». (دیدار با گروه کثیری از معلمان و مسئولان امور فرهنگی کشور، ۱۳۶۹)

۵) ریشه‌ای و عمیق بودن آن: «جنگ سخت، جز در موارد معدودی، اثرات کوتاه مدتی بر جامعه هدف برجای می‌گذارد، در حالی که اثرات جنگ نرم، به ویژه در بعد فرهنگی، اثرات عمیق دارد. چه، ممکن است موجب دگرگونی و تغییر هویت، روح و سیرت یک نظام سیاسی شود. این تهاجم فرهنگی که بنده چند سال قبل گفتم، این شبیخون فرهنگی که انسان در بخش‌های مختلف علائم آن را مشاهده می‌کرد و امروز هم انسان آن را در بخش‌های مختلفی می‌بیند، به این نیت است؛ با این قصد است؛ انقلاب را از محتوای خود، از مضمون اسلامی و دینی خود، از روح انقلابی خود تهی کنند و جدا کنند. این، از همان نقاط حساسی است که هوشیاری مردم را می‌طلبد». (دیدار با دانشجویان و استادان استان قزوین، ۱۳۸۲)

۶) پیچیدگی: «جنگ نرم پیچیده، چند لایه و چند وجهی است. این جنگ لایه‌های شناختی، عاطفی، هیجانی، اجتماعی، معنوی، روانی و حتی جسمانی مخاطبان را آماج قرار می‌دهد. از همین روی تشخیص آن‌ها کار دشواری است. جنگ نرم محصول پردازش ذهنی

نخبگان و اندازه‌گیری آن مشکل است در حالی که جنگ سخت عینی، واقعی و محسوس است و می‌توان آن را با ارائه برخی از معیارها، اندازه‌گیری کرد. امروز آرایش رسانه‌ای و فرهنگی که در مقابل جمهوری اسلامی قرار دارد، بسیار آرایش پیچیده، متنوع، متکثر، کارآمد و فنی و پیشرفته است. مبارزه‌ای پیچیده‌تر و سخت‌تر از مبارزه با دشمنان است». (دیدار با دانشجویان و استادان استان قزوین، ۱۳۸۲)

۷) هدفمند و سازمان: «جنگ نرم با سناریوی از پیش تدوین شده و با طرح و نقشه قبلی و همراه با خصومت و دشمنی به سامان می‌رسد. از این روی باید مصادیق جنگ نرم دشمن، از آسیب‌های داخلی که ناشی از ناکارآمدی یا ضعف سیستم است، تفکیک شود. در تهاجم فرهنگی، هدف، ریشه‌کن کردن فرهنگ ملی و از بین بردن آن است». (بیانات مقام معظم رهبری، ۱۳۷۴/۰۴/۱۹).

«کسی که صحنه را می‌بیند ملتفت است که دشمن دارد چه کار می‌کند و می‌فهمند که شبیخون است و چه شبیخونی هم هست». (دیدار با کارگران و فرهنگیان کشور به مناسبت روز کارگر و روز معلم، ۱۳۷۲)

«جنگ نرم حمله همه‌جانبه و سازماندهی شده است». (دیدار با مسئولان و کارگزاران نظام جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۰)

«جنگ نرم یک اقدام برنامه‌ریزی شده است». (دیدار با اعضای مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۷۴)

«سازمان‌یافته و بسیار هنرمندانه است». (دیدار با اعضای شورای انقلاب فرهنگی، ۱۳۷۶)

۸) فتنه‌آمیز بودن: «مخلوط کردن کلمه حق با کلمه باطل». (دیدار با جمعی از طلاب و روحانیون، ۱۳۸۸)

«تبدیل نقاط قوت به ضعف». (دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸)

«در جنگ نرم دشمن به صورت دوست جلوه می‌کند». (دیدار عمومی با مردم چالوس و نوشهر، ۱۳۸۸)

«حقیقت را به شکل باطل و باطل را در لباس حقیقت نشان دادن است». (دیدار عمومی با مردم چالوس و نوشهر، ۱۳۸۸)

«ضربه زدن از نقاطی که مردم قدرت تحلیل ندارند». (دیدار با فرماندهان نیروی مقاومت بسیج، ۱۳۷۲)

ابعاد و راهکارهای مقابله با جنگ نرم از دیدگاه مقام معظم رهبری

۱- اتحاد مردم و جریان‌های سیاسی و دوری از اختلاف و تردید و بدبینی: دشمنان نظام همواره سعی کرده‌اند با ایجاد اختلاف، چنددسته‌گی و تقابل و نهایتاً درگیری بین اقوام و مذاهب گوناگون و همچنین تنش بین جریان‌های سیاسی، هم در بعد ملی و هم در سطح جهان اسلام به اهدافشان برسند. مقام معظم رهبری در این‌باره می‌فرمایند: «دشمن در جنگ نرم تلاش دارد با استفاده از ابزارهای فرهنگی و ارتباطاتی پیشرفته و با شایعه و دروغ پراکنی و استفاده از برخی بهانه‌ها، میان آحاد مردم تردید، بدبینی و اختلاف ایجاد کند ... در قضایای پس از انتخابات، به بهانه انتخابات، ایجاد تردید و اختلاف کردند تا دل‌های مردم نسبت به یکدیگر و نسبت به مسئولان چرکین شود و در چنین فضای مشوش و شلوغی، عناصر مغرض، خائن و دست‌آموز خود را برای کارهای اخلال‌گرانه وارد صحنه کنند اما به دلیل بصیرت مردم به نتیجه نرسیدند ...». (دیدار با هزاران نفر از بسیجیان سراسر کشور، ۱۳۸۸)

«هر اقدامی که موجب مغشوش و تهمت‌آلود شدن فضا شود و مردم را نسبت به یکدیگر بدبین و مردد کند، به ضرر کشور است ... من اصرار دارم که آحاد مردم و جریانات مختلف سیاسی، همه با یکدیگر متحد، در مقابل آن افراد معدودی باشند که مخالف اصل انقلاب و استقلال کشور هستند و هدف آن‌ها تقدیم کشور به آمریکا و استکبار است ... به کسانی که به دنبال مصالح کشور هستند، توصیه می‌کنم، از این اختلاف‌های جزئی و غیراصولی صرف نظر کنند». (دیدار با هزاران نفر از بسیجیان سراسر کشور، ۱۳۸۸)

ایشان همچنین با تأکید بر تحکیم وحدت و بروز نشانه‌های آن می‌فرمایند: «امروز نشانه‌های وحدت عمومی و همدلی مردم قابل‌مشاهده است که مناظر بی‌نظیر آن، حضور مردم در نمازهای جمعه ماه مبارک رمضان، حضور گسترده در راهپیمایی روز قدس و حضور با عظمت در نماز عید فطر در سراسر کشور است ... همه باید در مقابل این وحدت سرتعظیم فرود آورند و در جهت تحکیم آن تلاش کنند ... باید هرآنچه که امکان‌پذیر است در جهت حفظ و تقویت وحدت مذهبی و وحدت قومی، تلاش شود». (دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸)

۲- تقویت و پربار کردن فعالیت‌های فرهنگی و هنری: از دیدگاه رهبر معظم انقلاب اسلامی، نیروهای فرهنگی نقش بسیار حساس و مهمی در باورسازی وجود تهاجم فرهنگی

و مقابله با آن را دارند. ایشان با بیان اینکه حرکت عظیم انقلاب اسلامی هنوز در اوایل راه خود است، با تأکید بر تأثیر هنر می‌فرمایند: «من به شما عرض می‌کنم که این حرکت عظیم انقلاب اسلامی، یک حرکت تمام شده نیست. حالا یک گوشه از لشکر آن من و شماییم که حالا یک ذره مثلاً اهل ادب و فرهنگ و این‌ها محسوب می‌شویم؛ «و لله جنود السّماوات و الارض»؛ ... این حرکت عظیمی که با انقلاب اسلامی شروع شد، یک حرکت تمام شده نیست؛ مطلقاً تمام شده نیست، آن حرکت ادامه دارد. همینی که حالا معمول شده که در بیان‌ها و در تلویزیون و توی تبلیغات و توی دادگاه و توی زبان همه، می‌گویند: جنگ نرم؛ راست است، این یک واقعیت است؛ یعنی الان جنگ است. البته این حرف را من امروز نمیزنم، من از بعد از جنگ – از سال ۶۷ – همیشه این را گفته‌ام؛ بارها و بارها. علت این است که من صحنه را می‌بینم؛ چه بکنم اگر کسی نمی‌بیند؟! ... این تمام نشده. چون تمام نشده، همه وظیفه داریم. وظیفه مجموعه فرهنگی و ادبی و هنری هم وظیفه مشخصی است: بلاغ، تبیین؛ بگویید، خوب بگویید. من همیشه تکیه بر این می‌کنم: بایستی قالب را خوب انتخاب کنید و هنر را بایستی تمام‌عیار توی میدان بیاورید؛ نباید کم گذاشت تا اثر خودش را بکند». (دیدار با جمعی از شعرا، فرهیختگان و اهالی فرهنگ، ۱۳۸۸)

۳– امید به آینده و دیدی خوش‌بینانه همراه با اعتمادبه‌نفس به دور از ناامیدی: مقام معظم رهبری، امید و اعتمادبه‌نفس را سبب ناامیدی مخالفان دانسته و در این‌باره می‌فرمایند: «مخدوش کردن نشانه‌های امید و تبدیل آن‌ها به نشانه‌های یأس و تردید و القای بن‌بست و سیاه‌نمایی و در نهایت گرفتن پویایی جامعه یکی از خطوط مخالفان است». (دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸)

ایشان در این رابطه به طور صریح در دیدار با نخبگان می‌فرمایند: «عزیزان من! شرط اصلی فعالیت درست شما در این جبهه جنگ نرم، یکی نگاه خوش‌بینانه و امیدوارانه است. نگاهتان خوش‌بینانه باشد. ببینید، من در مورد بعضی‌تان به جای پدربزرگ شما هستم. من نگاهم به آینده، خوشبینانه است؛ نه از روی توهم، بلکه از روی بصیرت. شما جوانید –مرکز خوش‌بینی– مواظب باشید نگاهتان به آینده، نگاه بدبینانه نباشد؛ نگاه امیدوارانه باشد، نه نگاه نومیدانه. اگر نگاه نومیدانه شد، نگاه بدبینانه شد، نگاه «چه فایده‌ای دارد» شد، به دنبالش بی‌عملی، به دنبالش بی‌تحرکی، به دنبالش انزوا است؛ مطلقاً دیگر حرکتی وجود نخواهد داشت؛ همانی است که دشمن می‌خواهد». (دیدار با دانشجویان و نخبگان علمی، ۱۳۸۸)

ایشان هم چنین می‌فرمایند: «باید درست در جهت مخالف برنامه دشمن که به دنبال ایجاد فضای یأس و ناامیدی در دانشگاه‌ها است، حرکت و محیط درس و دانشگاه‌ها را فضای امید به آینده کرد». (دیدار با جمعی از اساتید و اعضای هیأت علمی، نخبگان و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، ۱۳۸۸)

ایشان همچنین با تأکید بر مسئله اعتمادبه‌نفس در بین دانشجویان می‌فرمایند: «چرا من مسئله اعتمادبه‌نفس را اصلاً مطرح می‌کنم؟ مگر در کشور چه اتفاقی افتاده که بنده اصرار دارم روی اعتمادبه‌نفس ملتمان یا جوانانمان تکیه کنم؟ توضیحی وجود دارد. ملت ما بر اثر انقلاب، بر اثر دفاع مقدس، بر اثر تأثیر شخصیت ویژه امام –که حالا بعد اگر ان‌شاءالله یادم ماند، اشاره می‌کنم که در ایجاد اعتمادبه‌نفس ملی، شخص امام و عناصر تشکیل دهنده شخصیت او، یکی از بیشترین تأثیرها را داشت– و بر اثر پیشرفت‌های گوناگون، امروز به یک نصاب قابل قبولی از اعتمادبه‌نفس دست‌یافته است. بیم آن هست که در عرصه جنگ‌های روانی و تبلیغاتی و به اصطلاح جنگ نرم بین ما و دشمنانی که بسیار اصرار بر ادامه این نبرد دارند، این اعتمادبه‌نفس یا خدشه پیدا کند، تضعیف بشود، متزلزل بشود یا لااقل در حدی که ملت ما به آن احتیاج دارد، پیش نرود. ما در نیمه راهیم. من به عیان می‌بینم که در ذهن و زبان و عمل بسیاری از برجستگان کشورمان این اعتمادبه‌نفس هنوز به حد نصاب لازم نرسیده است». (در دیدار با دانشجویان دانشگاه‌های استان یزد، ۱۳۸۶)

۴– راه‌اندازی کرسی‌های آزاداندیشی و نظریه‌پردازی آزاد: با توجه به اینکه دستگاه تبلیغی و رسانه‌ای فرهنگی استکبار با ارائه اخبار و اطلاعات شبهه‌انگیز و اغلب نادرست در زمینه رهبران و نهادهای جمهوری اسلامی سعی در القای ناکارآمدی جمهوری اسلامی ایران و ایجاد شک و شبهه در مورد ارزش‌های دینی و هنجارهای مذهبی هستند، وجود تمهیداتی به منظور تبادل آرا و اندیشه‌ها برای جریان‌های سیاسی کشور امری بسیار ضروری به نظر می‌رسد. مقام معظم رهبری در این زمینه می‌فرمایند: «بهترین زمینه برای ایجاد فضای اظهارنظر آزاد، تسریع در راه‌اندازی کرسی‌های آزاداندیشی در دانشگاه است». (دیدار با جمعی از اساتید و اعضای هیأت علمی، نخبگان و رؤسای دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، ۱۳۸۸)

۵– بصیرت آحاد جامعه و به ویژه نخبگان: یکی از مهم‌ترین راهبردهای ارائه شده و مورد تأکید مقام معظم رهبری، به ویژه پیرامون حوادث بعد از انتخابات و فتنه اخیر، برای مقابله با جنگ نرم، ایشان در جمع مردم خون‌گرم چالوس و نوشهر در ارتباط با ضرورت

وجود بصیرت می‌فرمایند: «بصیرت قطب‌نمای حرکت صحیح در اوضاع اجتماعی پیچیده امروز است به گونه‌ای که اگر کسی این قطب‌نما را نداشت و نقشه‌خوانی بلد نبود ممکن است ناگهان خود را در محاصره دشمن ببیند. اگر بصیرت نباشد، انسان حتی با نیّت خوب ممکن است گمراه شود و در راه بد قدم بگذارد». (در جمع مردم خون‌گرم چالوس و نوشهر، ۱۳۸۸)

معظم‌له دلیل تمرکز دشمن روی خواص را نفوذ آن‌ها در میان مردم دانسته و می‌فرمایند: «امروز به گمان من هدف و آماج دشمن خواص است. می‌نشینند طراحی می‌کنند تا ذهن خواص را عوض کنند، برای اینکه بتوانند مردم را بکشانند، چون خواص تأثیر می‌گذارند و در عموم مردم نفوذ کلمه دارند. یکی از وظایف اصلی امروز من و شما همین است. ما بصیرت خودمان را در مسائل گوناگون تقویت کنیم و بتوانیم ان‌شاءالله بصیرت مخاطبان و مستمعان خودمان را هم زیاد کنیم». (دیدار با رئیس و نمایندگان مجلس خبرگان رهبری، ۱۳۸۸)

ایشان با تأکید بر نقش نخبگان و خواص جامعه در اشاعه بصیرت می‌فرمایند: «بصیرت مهم است. نقش نخبگان و خواص هم این است که این بصیرت را نه فقط در خودشان، در دیگران هم به وجود بیاورند. آدم گاهی می‌بیند که متأسفانه بعضی از نخبگان خودشان هم دچار بی‌بصیرتی‌اند نمی‌فهمند. اصلاً ملتفت نیستند. یک حرفی ناگهانی به نفع دشمن می‌زنند». (در جمع اعضای دفتر رهبری و سپاه ولی‌امر، ۱۳۸۸)

۶- ایستادگی و عدم سازش در برابر دشمنان انقلاب و نظام اسلامی: شاید بتوان صلابت و ایستادگی حضرت امام، مقام معظم رهبری و ملت ایران اسلامی را بر سر ارزش‌ها، در برابر فتنه‌ها، فزون‌خواهی‌ها، فشارها و تهدیدهای دشمنان جمهوری اسلامی، رمز موفقیت نظام در مهار جنگ نرم دشمنان دانست. استکبارستیزی که در خطبه‌های نماز جمعه تاریخی ۲۹ خرداد ۱۳۸۸ توسط مقام معظم رهبری به طور ویژه مورد تأکید قرار گرفت. رهبر معظم انقلاب در این رابطه می‌فرمایند: «به صراحت اعلام می‌کنیم ما با استکبار و نظام سلطه و تسلط چند کشور بر جهان مخالفیم و نخواهیم گذاشت این چند دولت با سرنوشت دنیا بازی کنند». (دیدار با هزاران نفر از مردم آذربایجان، ۱۳۸۸)

ایشان در دیدار مردم مازندران، حجت را بر استکبار جهانی و جریان مصلحت‌اندیش، سازش‌کار و تحمیل‌گر داخلی تمام کردند و فرمودند: «در مقاطعی برخی طراحی‌های دشمن برای وادار کردن نظام اسلامی به باج دادن بوده است؛ اما امام (ره) بزرگوار هیچ‌گاه باج ندادند و همه بدانند ما نیز از طرف ملت ایران و از طرف خود به هیچ‌کس باج نخواهیم داد. ملت